

การดำเนินการทางวินัย

การดำเนินการทางวินัยเป็นขั้นตอนในการบริหารงานบุคคลอย่างหนึ่งที่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535 ประกอบด้วย กฎ ก.พ. และระเบียบ ก.พ. ที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรี มติ ก.พ. และกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการดำเนินการทางวินัย คือ การสืบสวนก่อนการดำเนินการทางวินัย ได้แก่ การสืบสวนเมื่อมีกรณีสงสัยว่าข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดอาจจะกระทำความผิดวินัย ซึ่งอาจเนื่องมาจากการร้องเรียน หรือผู้บังคับบัญชาพบเห็นเอง หรือมีหน่วยงานอื่นแจ้งเหตุการณ์กระทำความผิดวินัย ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ อันเป็นการดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 99 วรรคห้าแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535 หากกรณีมีมูลผู้บังคับบัญชาก็จะได้ดำเนินการทางวินัยต่อไปตามมาตรา 102 การสืบสวนดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ไม่ต้องทำเป็นพิธีการตามกฎหมาย จึงอาจกระทำในทางลับก็ได้ การสืบสวนก่อนการดำเนินการทางวินัยเป็นกระบวนการที่ควรกระทำเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานในเบื้องต้นก่อนดำเนินการทางวินัย เพราะการดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใด แม้แต่เพียงตั้งเรื่องกล่าวหา ก็มีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์และราชการเป็นส่วนรวมแล้ว เมื่อมีมูลว่าข้าราชการคนใดกระทำความผิดวินัยตามมาตรา 99 วรรคห้าแล้ว การสอบสวนภายหลังจากนี้เป็นการเริ่มเข้าสู่กระบวนการดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงหรือร้ายแรงต่อไปแล้วแต่กรณี

หลักการพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ

หลักในการพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ว่าเป็นกรณีร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงนั้น ประการแรก คือ **หลักนิติธรรม** ซึ่งเป็นการพิจารณาว่า การกระทำเช่นนั้นมิใช่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดทางวินัยหรือไม่ และการกระทำดังกล่าวครบองค์ประกอบความผิดหรือไม่ ประการที่สอง คือ **หลักมนุษยธรรม** ซึ่งเป็นการพิจารณาทบทวนให้รอบคอบโดยคำนึงถึงความเป็นจริง ความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็น

เมื่อได้ความว่ามีกรกระทำผิดวินัยเกิดขึ้นจริงแล้ว ลำดับต่อไปคือ การกำหนดโทษทางวินัยนั้น ก็มีหลักในการกำหนดโทษ ดังนี้

หลักนิติธรรม : คือ คำหนึ่งถึงระดับโทษ ตามที่กฎหมายกำหนด โดยสรุปก็คือ ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงต้องกำหนดโทษ สถานหนัก (ปลดออกหรือไล่ออก) ความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงกำหนดโทษ สถานเบา (ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือ ลดขั้นเงินเดือน) และความผิดวินัยเล็กน้อย จะงดโทษให้ก็ได้

หลักมโนธรรม : คือ การพิจารณา ทบทวนให้รอบคอบโดยคำหนึ่งถึงความ ถูกต้อง เหมาะสม ตามเหตุผลที่ควรจะเป็น ภายในขอบเขตระดับโทษ ตามที่กฎหมาย กำหนด และมีให้เป็นไปโดยพยาบาท โดย อคติ หรือโดยโทสะจริต หรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิด

สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

ในกรณีที่มีการสอบสวนข้อเท็จจริงซึ่งมิใช่กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535 ผู้ถูกกล่าวหาสิทธิโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 30 ซึ่งเป็นกฎหมายกลางใช้ในการปฏิบัติราชการ

สำหรับกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยเมื่อมีการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงนั้น ผู้ถูกกล่าวหาสิทธิโดยสรุปดังนี้

 สิทธิได้รับแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน (สว.1) กรณีมีคำสั่ง

เปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวน จะได้รับแจ้งคำสั่งพร้อมทั้งได้รับสำเนาคำสั่งด้วย

 สิทธิคัดค้านกรรมการสอบสวน

หลักความเป็นธรรม : คือการวางโทษ จะต้องให้ได้ระดับเสมอหน้ากัน ใครทำผิดก็ จะต้องถูกลงโทษ และอาจต้องใช้เหตุผล ประกอบในการพิจารณา ได้แก่ ลักษณะ ของการกระทำผิด ผลแห่งการกระทำ คุณความดี การรู้หรือไม่รู้ว่าการกระทำนั้น เป็นความผิด การให้ออกลูกข่ายความ ประพฤติเหตุเบื่องหลังการกระทำผิด สภาพ ของผู้กระทำผิด เป็นต้น

นโยบายของทางราชการในการ ลงโทษ ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี หรือ มติ ก.พ. เป็นต้น

สิทธิได้รับแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา (สว.2) ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิได้รับแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาว่าได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร ซึ่งหากผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่า ได้กระทำตามที่ถูกกล่าวหา จะได้รับแจ้งว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยกรณีใดด้วย

สิทธิได้รับแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา (สว.3) ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิได้รับแจ้งข้อกล่าวหาที่ปรากฏพยานหลักฐานว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด ตลอดจนได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มี โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหาด้วย

สิทธิที่จะชี้แจงและให้ถ้อยคำแก่ข้อกล่าวหา ชี้แจงเป็นหนังสือ (ควรรออยู่ใน 15 วันนับแต่ได้รับแจ้ง สว.3) และให้ถ้อยคำแก่ข้อกล่าวหา ก่อนการสอบสวนแล้วเสร็จ ผู้ถูกกล่าวหาสามารถชี้แจงและให้ถ้อยคำเพิ่มเติมได้ หากการสอบสวนแล้วเสร็จแล้วยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตาม มาตรา 52 ก็สามารถยื่นคำชี้แจงต่อบุคคลดังกล่าวได้

สิทธินำสืบแก่ข้อกล่าวหา นำหลักฐานมาสืบแก่ข้อกล่าวหาเอง หรืออ้างพยานหลักฐาน แล้วขอให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานหลักฐานนั้นมา หรือออกไปสืบพยานหลักฐานนั้นก็ได้อีก ก่อนการสอบสวนแล้วเสร็จ สามารถนำสืบแก่ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมได้

สิทธินำทนายความหรือที่ปรึกษาเข้าไปร่วมฟังการสอบสวน

สิทธิอุทธรณ์และร้องทุกข์ สำหรับสิทธิภายหลังที่มีการส่งลงโทษทางวินัยไม่ว่าจะเป็นโทษสถานเบา ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน หรือ โทษสถานหนัก ได้แก่ ปลดออก ไล่ออกจากราชการ คือ มีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษดังกล่าวภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษตามมาตรา 124 ถึงมาตรา 128 ประกอบด้วยกฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2540) นั้น สามารถศึกษาได้จากแผนภูมิกระบวนการอุทธรณ์ ส่วนการแก้ไขเยียวยาเรื่องการถูกสั่งให้ออกจากราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535 ด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม มีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามมาตรา 129 และให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ ตามมาตรา 126 และมาตรา 127 ประกอบด้วยกฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2540) มาใช้บังคับโดยอนุโลม ส่วนกรณีเห็นว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายนั้น ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ได้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 130 ประกอบด้วยกฎ ก.พ. ฉบับที่ 17 (พ.ศ.2540)